

M A R K T

M E S T

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? Deze editie van rubriek 'Markt' gaat over mest.

Melkveebedrijven met een fosfaatoverschot moesten in 2014 voor het eerst een gedeelte van de mest verplicht laten verwerken. Voor de mestmarkt zou die nieuwe realiteit positief uitpakken. De verplichte verwerking (en export) van mest zou lucht brengen op de reguliere mestmarkt. Door het topje van de ijsberg weg te nemen, kon de resterende mest tegen lagere prijzen worden afgezet. Er waren zelfs partijen die voorspelden dat ontvangers van mest weer zouden gaan betalen voor mestaanvoer.

Maar niets is minder waar. De uitwerking van de Melkveewet en de aankondiging van fosfaatrechten hebben de mestmarkt met onzekerheid gevoed, en onzekerheid zet druk op de prijs. Op dit moment ligt de ophaalbijdrage voor varkensmest op 22 euro per ton, en voor rundveemest op 18 euro per ton.

Verwerkingscapaciteit is schaars
Volgens Ben Rooyackers is er tot dusver te weinig mestverwerkingscapaciteit van de grond gekomen. Hij is manager bij Mestac, een producentencoöperatie

Melkveewet blijkt struikelblok voor de mestmarkt door afname latente plaatsingsruimte op grond

Stoorzender in de mestmarkt

Het veranderen van de spelregels in een marktsituatie heeft altijd effect op de prijsvorming. Met de invoering van de Melkveewet moesten groeiende melkveebedrijven vaak op zoek naar extra grond, waardoor de ruimte voor mestafzet slonk. De onzekerheid rondom fosfaatrechten komt daar nu bovenop.

tekst **Tijmen van Zessen** kader DCA **Herma van den Pol**

die zich richt op de afzet van mestoverschot. 'De hoeveelheid mest die vorig jaar na verwerking is geëxporteerd, is ingehaald door de groei in de melkveehouderij. Aan de verwerkingsplicht is uiteindelijk wel voldaan, maar dan vooral door uitruil met pluimveemest. Fysiek zijn er onvoldoende kuubs uit de mestmarkt verdwenen.'

Rooyackers verwacht dat de mestverwerkingscapaciteit nog wel toeneemt, maar hij maakt zich zorgen of de totale mestverwerkingsplicht daarmee kan worden ingevuld. 'Zolang de beschikbare capaciteit ontoereikend is, is er geen ruimte voor lagere mestafzetprijzen.'

Mestac neemt zelf in maart 2016 een installatie in gebruik voor de verwerking van 100.000 ton mest. Het project opereert onder de naam Merensteyn en heeft in het Limburgse Ysselsteyn een vergunning om de capaciteit op te voe-

ren tot 200.000 ton. De installatie zal vooral varkensmest verwerken omdat deze mest meer fosfaat bevat en dus efficiënter te bewerken is. Bovendien is er veel van beschikbaar in de regio rond Ysselsteyn en zijn akkerbouwers happier op rundveemest. 'Er participeren negentig veehouders in het project, waaronder vijftig melkveehouders. Deze rundveebedrijven leveren geen of maar een deel van de mest en ruilen hun verwerkingsplicht via vervangende verwerkingsovereenkomsten – VVO's – uit met varkensmest', vertelt Rooyackers.

Latente ruimte naar extra koeien
Wiebren van Stralen bevestigt dat de mestverwerkingsplicht nog weinig lucht heeft gebracht in de mestmarkt. De percentages voor de verplichte verwerking waren vorig jaar echter nog klein. 'Dit jaar moet er al dertig miljoen kilo fos-

Varkens creëren ademruimte in de mestmarkt

De laatste jaren is de druk op de mestmarkt aanzienlijk toegenomen. Zo moet er in het najaar van 2015 al gedacht worden aan prijzen rond de 18 euro per ton, exclusief btw. In 2012 lag de prijs voor rundveemest nog op 14,50 euro per ton. Extra koeien en bijstelling van de normen hebben het aanbod aanzienlijk laten toenemen.

Toch rekent de mestspecialist van DCA erop dat er verandering in de lucht

hangt. Dit komt door een krimp in de varkensstapel. Minder zeugen gaan in 2016 ook resulteren in minder biggen en minder mest. Daar komt bij dat de verwerking van mest op stoom begint te komen. De fosfaatgehalten in rundveemest zijn te laag om verwerking rendabel te maken, maar misschien dat nieuwe technieken hier verandering in kunnen brengen. Vooralsnog leent rundveemest zich het beste voor afzet bij de akker-

bouw. Wanneer die vraag vanuit de akkerbouw goed blijft, kan de markt in korte tijd veranderen van een aanbodmarkt in een vraagmarkt. Dat staat garant voor lagere prijzen.

Wanneer de invoering van fosfaatrechten het aanbod verder vermindert, kan er een hele nieuwe mestwereld ontstaan.

DCA
FISICOMANAGEMENT EN MARKTANALYSES

WWW.DCA.NL

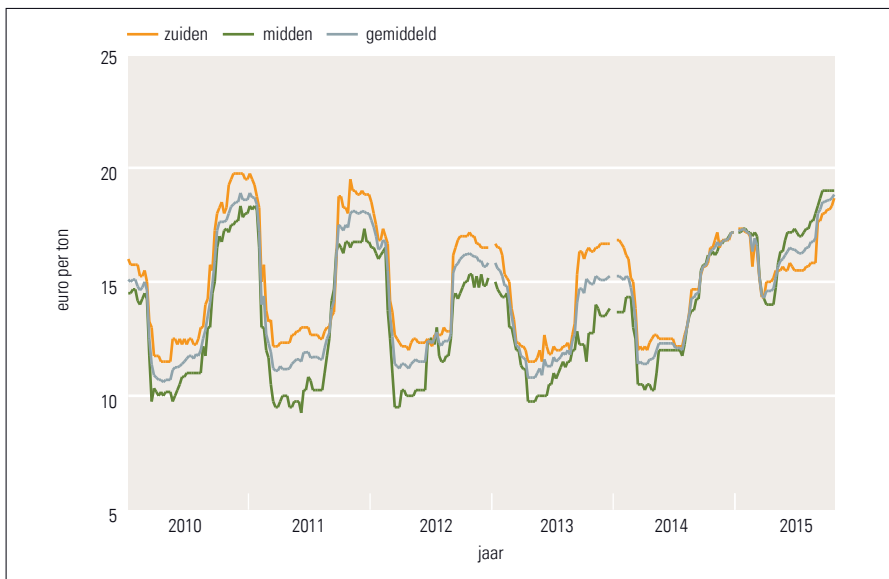
Mestmoeras

'De regels die spelen rondom mest zijn al met al een groot drama. Eerst de verplichte mestverwerking, toen de grondgebondenheid en nu de fosfaat-rechten. Er komt telkens weer iets bij. Het is tijd voor duidelijkheid, maar in plaats daarvan wordt het mestdossier almaar ingewikkelder. Noem het maar een mestmoeras.'

'Als ik de geluiden om me heen moet geloven, is er nog steeds te weinig verwerkingscapaciteit. De vergunnings-procedures lopen stroef en het aantal koeien is ondertussen verder toegenomen. Wat ik niet begrijp, is dat de mest die van de markt af gaat – de mest die dus in verwerkte vorm naar het buitenland verdwijnt – nog wel meetelt in de mestproductie. Het zou logisch zijn om die mest niet mee te tellen als je wilt bepalen of het fosfaatplafond is overschreden.'

Zolang de onzekerheid over de fosfaat-rechten voortduurt, zal de prijs voor mestafzet nog wel stevig blijven, stelt Van Stralen. Een complete kentering van de markt zou zich voor kunnen doen als mineralen uit dierlijke mest als kunstmest gebruikt en zo gezien mogen worden. De Tweede Kamer spoorde Dijk-sma onlangs aan om dit in Brussel steviger op de agenda te zetten. 'Iedereen draagt het idee dat recyclen van mest een goede strategie is', weet Van Stralen.

Maar de verschuiving naar zo'n nieuwe mineraleneconomie gaat tergend langzaam. Enerzijds door de lobby van de kunstmestindustrie, anderzijds omdat Brussel geen nadelige effecten voor het milieu wil. Van Stralen: 'Vloeibaar mineralenconcentraat is nog te gevoelig voor vervluchtiging tijdens aanwending, terwijl struviet – een extractie van fosfaat uit mest – vooralsnog slecht oplosbaar blijkt.'

Figuur 1 – Prijsontwikkeling ophaalbijdragen rundveemest (bron: DCA)

faat worden verwerkt, vorig jaar was dat nog maar achttien miljoen kilo', legt de beleidsadviseur milieu van LTO uit.

Om de druk van de mestmarkt te halen is het volgens LTO verstandig om de verwerkingspercentages op termijn te verhogen. Hoewel er al mestverwerkings-techniek zou bestaan voor veertig miljoen kilo fosfaat, maakt ook Van Stralen zich zorgen of er voldoende mestverwerkingscapaciteit beschikbaar komt.

De belangrijkste stoorzender in de mestmarkt is volgens hem echter de invoering van de Melkveewet geweest. 'Begin 2015 zag je dat veel melkveehouders moesten inspelen op de verplichte grondgebondenheid. Ze hadden grond nodig om de extra koeien die ze aanhielden te kunnen plaatsen. De latente ruimte in grond die anders door mest van kalverhouders en varkenshouders werd benut, verschoof naar de melkveehouderij. Daardoor moest een aantal varkens- en kalverhouders op zoek naar andere kanalen voor hun mest. Sommige varkenshouders besloten om hun stallen tijdelijk leeg te laten.'

De druk op de mestmarkt leidde er volgens Van Stralen zelfs toe dat de mestafzet op de vrije mestmarkt even duurder was dan mest afzetten via een mestverwerkingsinstallatie. 'Het veranderen van spelregels heeft in een marktsituatie altijd een effect op de prijs.'

Mest recyclen

Op 2 juli van dit jaar kwam er nog een spelregel bij. Staatssecretaris Dijk-sma kondigde per brief de invoering van fosfaat-rechten aan. Een quotum voor fosfaat. Geen extra fosfaat erbij betekent een maximum in het aanbod aan mest en dat zou de mestmarkt lucht moeten geven. Maar het fosfaatplafond bestond al voordat dit besluit viel, met andere woorden: de streep die Dijk-sma in het zand zet, is voor de mestmarkt niet nieuw. Van Stralen: 'De fosfaat-rechten op zichzelf maken de situatie niet heel anders, maar de dreigende regelgeving eerder dit jaar heeft in zijn algemeenheid wel het claimgedrag op grond aangewakkerd. En dat verstoorde de markt.'

